

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมมนุษย์มีความหลากหลายในแง่ของความคิด ความเชื่อ การศึกษา และลักษณะนิสัย เป็นต้น ความเจริญและความต้งมั่นของสังคมนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยเกื้อหนุนหลายอย่าง การที่สังคมมีผู้นำที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในควบคุมกำกับดูแลความเป็นไปของคนในสังคมและพัฒนาสังคมให้มีความเจริญความก้าวหน้า นอกจากนั้น ระบบการบริหารและการจัดการที่ดีก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน เพราะระบบการบริหารและการจัดการที่ดีย่อมเป็นไปเพื่อให้กิจการงานทุกอย่างดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ดังนั้น การบริหารและการจัดการจึงเป็นสิ่งจำเป็นในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมขนาดเล็กเช่น หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหรือสังคมขนาดใหญ่ เช่น จังหวัด หรือ ประเทศ กล่าวได้ว่า การที่สังคมจะดำเนินไปได้เป็นระบบระเบียบได้นั้นจะต้องเน้นการบริหารและยึดหลักผู้บริหารที่ดี เพราะจะทำให้สังคมพัฒนาไปสู่ความเจริญ ผู้บริหารที่ดี จึงจะต้องมีการวางแผนงานที่รอบคอบและรู้ปัญหาทุกด้านที่จะเกิดขึ้นอีกทั้งต้องแสดงบทบาทในฐานะ เป็นผู้บริหารเพื่อนำหมู่คณะไปสู่ความเจริญในสังคมนั้นและประสบความสำเร็จ

ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงอยู่ในฐานะเป็นสังฆบิดรและทรงเป็นผู้สถาปนาและปกครองคณะสงฆ์โดยการบัญญัติพระวินัยเพื่อให้คณะสงฆ์อยู่ภายในกรอบอย่างเดียวกันด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย* จึงต้องทรงมีพุทธวิธี ในการบริหาร เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยยังผลให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประสบความสำเร็จอย่างงดงามในแผ่นดินชมพูทวีป ซึ่งรูปแบบแห่งการบริหารกิจการพระศาสนาดังกล่าวนี้ได้รับการสืบทอดตามลำดับในทุกประเทศที่พระพุทธศาสนาแผ่ไปถึง^๒

ในสังคมไทยถือว่าเป็นอีกสังคมหนึ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นระยะเวลานานตั้งแต่สมัยโบราณ และคณะสงฆ์ก็ได้ดำเนินการบริการกิจการคณะสงฆ์มาตามลำดับจนก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่พระพุทธศาสนาเคียงคู่มากับความเจริญของบ้านเมืองดังปรากฏมีหลักฐานทั้งทางด้านศาสนวัตถุและศาสนธรรมที่ได้รับการปลูกฝังและสืบทอดกันมา

*วินย. (ไทย) ๑/๒๐/๑๓.

^๒ พระครูศรีวราภก .คู่มือการปกครองคณะสงฆ์ไทย. (กรุงเทพมหานคร : มปป.), หน้า ๑๕.

จนถึงทุกวันนี้ ซึ่งจากการศึกษาทั้งหมดพบว่าผลของความเจริญของพระศาสนาในสังคมไทยนั้นได้มีมาจากผลงานการดำเนินการบริหารปกครองคณะสงฆ์ของพระภิกษุสงฆ์ทุกระดับที่ดำเนินการปกครองคณะและรักษาพระธรรมวินัยมาจนถึงทุกวันนี้ ดังนั้น พระสงฆ์จึงถือว่าเป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญในฐานะเป็นศาสนทายาทของพระพุทธศาสนาที่ควรแก่การเคารพศรัทธาและเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนามาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์ได้มีรูปแบบและวิวัฒนาการมาตามลำดับ แม้ว่าบางครั้งอาจจะหยุดชะงักลงไปบ้างจากภาวะของความไม่สงบทางการเมืองการปกครองแต่พระสงฆ์ก็ได้ฟันฝ่าอุปสรรคดังกล่าวมาได้จนถึงปัจจุบัน และเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของการปกครองคณะสงฆ์ไทยนั้นก็จะพบว่าปัจจุบันแม้จะมีการนำเอากฎหมายบ้านเมืองเข้ามาปรับใช้กับคณะสงฆ์แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการนำเอาหลักการทางบ้านเมืองเข้ามาใช้เพื่อเป็นการช่วยหรือการปกป้องพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงหรืออาจจะกล่าวว่าเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคม และการเผยแผ่พระศาสนาในสถานการณ์ปัจจุบัน

ในส่วนของการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันได้มีการแบ่งการปกครองออกเป็นส่วนคือการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคตามกรอบของการจัดแบ่งการปกครองที่มีการปรับปรุงมาเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่มีการสืบทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบัน และเมื่อพิจารณาตามกรอบของการปกครองคณะสงฆ์นั้นพระสงฆ์ฝ่ายการปกครองถือว่าเป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งการที่จะดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยนั้นก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีหลักการบริหารที่ดี โดยในปัจจุบันทางคณะสงฆ์ได้จัดกรอบการบริหารจัดการวัดให้กับพระสังฆาธิการหรือพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ในการปกครองออกเป็น ๖ ด้าน^๓ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้พระสังฆาธิการได้มีกรอบในการบริหารจัดการวัดและพระธรรมวินัยไปได้ด้วยดี^๔

สำหรับประเด็นเรื่องการทำหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดและคณะสงฆ์ให้ดำเนินไปได้ด้วยดีนั้นปัจจุบันมีพระสงฆ์ฝ่ายปกครองหลายรูปที่ได้ดำเนินการปกครองตามกรอบของการบริหาร

^๓กรมการศาสนา, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการปกครองคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๔๐), หน้า ๑.

^๔พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประชูร ทุมมจิตโต), การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด ๒๕๓๕), หน้า ๗๘.

จัดการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พุทธศักราช ๒๕๓๕ (ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๕ ฉบับที่ ๒) เช่น สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาปรินายก ผู้เป็นประมุขสงฆ์ไทย พระองค์ได้ดำเนินการบริหารปกครองคณะสงฆ์ภายใต้การดำเนินการปกครองผ่านคณะกรรมการมหาเถรสมาคม หรือไม่ว่าจะเป็นพระราชคณะอีกหลายรูป หลายระดับตั้งแต่ระดับหน ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน ซึ่งในบรรดาพระสงฆ์ผู้มีบทบาทในการบริหารกิจการที่ประสบความสำเร็จทั้งหลายนั้น พระเทพปริยัติเมธี (สฤษดิ์ ลีริชโร, ผศ.ดร.) เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์ เจ้าอาวาสวัดนครสวรรค์ และผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ถือได้ว่าเป็นพระเถระรูปหนึ่งที่มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ประสบความสำเร็จตามภารกิจในการบริหารคณะสงฆ์ ๖ ด้านดังกล่าวมาแล้ว ดังจะพบจากผลงานที่ท่านดำเนินการบริหารกิจการ ๕ ระดับตามภารกิจแต่ละด้านที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว เช่น ด้านบริหารปกครอง ท่านเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการปกครองทั้งในส่วนของการบริหารวัดในฐานะเจ้าอาวาส เป็นผู้บริหารคณะสงฆ์จังหวัดในฐานะเป็นเจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในฐานะเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งภารกิจด้านนี้ท่านได้ดำเนินการปกครองได้ประสบความสำเร็จในทุกฐานะไม่ว่าจะเป็นฐานะผู้บริหารคณะสงฆ์หรือฐานะผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีหลักฐานพิสูจน์ได้จากผลงานการเป็นประธานสร้างวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์จนสำเร็จเป็นรูปธรรมสามารถเปิดการเรียนการสอนด้านพระพุทธศาสนาได้ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท นอกจากนี้ในด้านการศึกษา ท่านก็เป็นพระเถระรูปหนึ่งที่เห็นคุณค่าของการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไปและพระภิกษุสามเณรจากการสร้างวิทยาลัยสงฆ์นั้น หรือด้านการศึกษาสงเคราะห์ท่านได้เป็นประธานมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนทั้งพระภิกษุสามเณรและฤๅษีทั่วทั้งไปเป็นประจำทุกปี หรือด้านการเผยแผ่ที่ท่านได้ทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามครรลองของหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้วยการเผยแผ่เชิงรุกมีการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะออกเผยแผ่ร่วมกับการเดินทางไปเทศน์สั่งสอนประชาชนในที่ต่างๆ เป็นประจำเป็นต้น ซึ่งจากการกล่าวมาทั้งหมดนั้นแสดงให้เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีศักยภาพความเป็นผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้เป็นอย่างดี

จากการกล่าวมาทั้งหมดนั้นเราจะพบว่าพระเทพปริยัติเมธี(สฤษดิ์ ลีริชโร, ผศ.ดร.) เป็นผู้มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหน้าที่ของผู้บริหารหรือผู้ปกครองได้เป็นอย่างดีและประเด็นดังได้กล่าวมานั้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารของท่านว่าท่านได้ดำเนินการหรือมีวิธีในการดำเนินการบริหารอย่างไรจึงประสบความสำเร็จ และในการดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นท่านได้ใช้หลักธรรมาภิบาลทางพระพุทธศาสนาอย่างไร ซึ่งจากการกล่าวมาทั้งหมดนั้นถือว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อ

ดำเนินการศึกษาจนสำเร็จแล้วย่อมจะเป็นประโยชน์ในการบริหารการปกครองคณะสงฆ์และ
ผู้สนใจรวมถึงพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมได้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักการบริหารตามหลักการของพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่การเป็นผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระเทพปริยัติ
เมธี (สฤษฎ์ สิริธโร ผศ.ดร.)

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระเทพปริยัติ
เมธี (สฤษฎ์ สิริธโร ผศ.ดร.)

๑.๓ วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษการบริหารของ พระเทพปริยัติเมธี (สฤษฎ์ สิริธโร ผศ.ดร.) เป็นการวิจัยเชิง
คุณภาพ จากเอกสารและจากข้อมูลภาคสนาม (field work) ซึ่งเป็นการลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลที่
เกี่ยวข้อง โดยสรุปแล้วในงานวิจัยนี้มีวิธีการศึกษา ดังนี้

๑.๓.๑ รวบรวมข้อมูลเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ข้อมูลทุติย
ภูมิ ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานเชิงพุทธ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติ และ
บทบาทการบริหาร บทบาทหน้าที่การเป็นผู้บริหาร แนวคิดหลักการบริหารของ พระเทพปริยัติเมธี
(สฤษฎ์ สิริธโร ผศ.ดร.) และเอกสารวิชาการด้านการบริหารจัดการทั่วไป

๑.๓.๒ สัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ
พระเทพปริยัติเมธี (สฤษฎ์ สิริธโร ผศ.ดร.)

๑.๓.๓ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๑ การบริหาร หมายถึง หลักการดำเนินการบริหารโดยการใช้เครื่องมือในการ
บริหาร เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จกับตนเองและองค์กรหรือตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ

๑.๔.๑ ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการอำนวยการ ประสานงานและจัดการด้าน
การแจกแจงทรัพยากรด้านการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อก่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดแก่สังคมภายใต้การใช้อำนาจและอิทธิพลในการจัดการบริหารอย่างมีระบบ

๑.๔.๔ ผู้นำ หมายถึง ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ผู้วินิจฉัย สามารถที่จะสั่งการตาม
นโยบายที่ได้วางไว้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

๑.๔.๕ พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้มีหน้าที่ด้านการปกครองคณะสงฆ์ในระดับต่าง ตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาสจนถึงระดับมหาเถรสมาคมซึ่งมีหน้าที่และบทบาทตามที่กฎหมายคณะสงฆ์ได้กำหนดไว้คือ การบริหาร ปกครอง การพัฒนา เป็นต้น

๑.๔.๖ บทบาท หมายถึง สถานะหรือหน้าที่ที่บุคคลได้รับในทางสังคมซึ่งเมื่อมีบทบาทเช่นใดแล้วจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับนั้น

๑.๔.๗ บทบาทด้านการปกครอง หมายถึง การดำเนินการตามหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ดำรงตำแหน่งทางการปกครองและบริหารคณะสงฆ์ในการอำนวยการและการจัดการด้านการบริหารปกครองคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดิงานและสอดคล้องตามกฎหมายคณะสงฆ์และพระธรรมวินัย

๑.๔.๘ บทบาทด้านการศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดการศึกษาให้กับพระสงฆ์ในเขตปกครองหรือรับผิดชอบในการจัดการด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรรวมถึงการอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อให้พระสงฆ์ในเขตพื้นที่การรับผิดชอบได้รับความรู้ที่เหมาะสมทั้งทางด้านพระธรรมวินัยและศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้มุ่งหมายถึง การจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปริยัติเมธี (สฤษดิ์ สิริธโร)

๑.๔.๙ บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง บทบาทและหน้าที่ของพระเทพปริยัติเมธี (สฤษดิ์ สิริธโร, ผศ.ดร.) ในด้านการให้การอุปถัมภ์แก่ผู้ศึกษาในด้านการจัดการทุนการศึกษาหรืออำนวยความสะดวกในเรื่องการจัดการศึกษาให้กับผู้ศึกษาทั้งในแผนกธรรม-บาลีและแผนกสามัญศึกษา

๑.๔.๑๐ บทบาทด้านการเผยแผ่ หมายถึง บทบาทและหน้าที่ของพระเทพปริยัติเมธี (สฤษดิ์ สิริธโร, ผศ.ดร.) ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในเขตรับผิดชอบหรือในเขตปกครองเพื่อให้ประชาชนและพระสงฆ์ในเขตปกครองได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

๑.๔.๑๑ บทบาทด้านสาธารณูปการ หมายถึง บทบาทและหน้าที่ของพระเทพปริยัติเมธี (สฤษดิ์ สิริธโร, ผศ.ดร.) ในด้านการก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่งกิจการของพระพุทธศาสนาทั้งในด้านสิ่งก่อสร้างทั่วไปและสิ่งก่อสร้างที่มีผลทางด้านจิตใจ เช่น พระพุทธรูป เป็นต้น

๑.๔.๑๒ บทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง บทบาทและหน้าที่ของพระเทพปริยัติเมธี (สฤษดิ์ สิริธโร, ผศ.ดร.) ในด้านการให้การช่วยเหลือและพัฒนาสังคมทั้งสังคมของพระสงฆ์และสังคมของประชาชนทั่วไป เช่น การช่วยเหลือพระสงฆ์ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร

ช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยากหรือประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนจากปัญหาภัยธรรมชาติ มีน้ำท่วม เป็นต้น

๑.๔.๑๓ พระเทพปริยัติเมธี (สฤษฏี สิริธโร, ผศ.ดร.) หมายถึง พระมหาสฤษฏี สิริธโร (ประธาตุ) เปรียญธรรม ๙ ประโยค ถิ่นฐานเป็นคนอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ได้บรรพชาและอุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดนครสวรรค์ จากนั้นได้เข้าไปจำพรรษาเพื่อศึกษาต่อที่วัดราชบูรณารวิหาร กรุงเทพมหานครจนสอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๐ จากนั้นได้ย้ายกลับมาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดนครสวรรค์ และได้รับการแต่งตั้งและเลื่อนสมณศักดิ์ตามลำดับคือ พระศรีวิสุทธิคุณ พระราชปริยัติ และพระเทพปริยัติเมธี ตามลำดับ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เป็นเจ้าอาวาสวัดนครสวรรค์ เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์ และผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๑.๕ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาวะของ พระเทพปริยัติเมธี (สฤษฏี สิริธโร, ผศ.ดร.) พบว่า มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นักวิชาการทั้งหลายเรียบเรียงไว้ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำหลักการเหล่านั้นมากล่าวไว้พอสังเขป ดังนี้

๑.๕.๑ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึง “การบริหารเชิงพุทธ” พบว่า การอำนวยการให้เกิดการดำเนินงานในพระพุทธศาสนาต้องอาศัยภาวะผู้นำเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพราะไม่มีระบบการใช้กำลังบังคับให้ปฏิบัติตามผู้นำในพระพุทธศาสนา การที่สมาชิกจะทำตามคำสั่งของผู้บริหารหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำในการบริหารเป็นสำคัญ ผู้บริหาร คือ ผู้ทำให้คนอื่นทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการ ผู้นำ คือ ผู้ทำให้คนอื่นต้องการทำงานตามที่ผู้นำต้องการ ดังนั้น ผู้บริหารเชิงพุทธต้องมี คือมีความสามารถในการจูงใจให้คนอื่นเกิดความต้องการอยากปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหาร บุคคลที่จะเป็นผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติสำคัญ ๒ ประการ คือ อุดมคติสมบัติ หมายถึง ความเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติส่วนตัวที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ และปรกติปฏิบัติ หมายถึง ความมีน้ำใจในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมและองค์กรของตน^๔

๑.๕.๒ พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี) เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมาได้อธิบายไว้ในเรื่อง “นโยบายการคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา” ว่า พระอุปัชฌาย์และเจ้าคณะพระสังฆาธิการผู้ปกครองคณะสงฆ์ทุกชั้นมีหลักในการบริหารปกครองและจิตสำนึกรับผิดชอบควบคุมสอดส่องดูแลและส่งเสริม โดยมีการกำหนดเป้าหมายไว้ ๕ ข้อได้แก่

^๔พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๕), หน้า ๑๕-๑๖.

- (๑) เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพ
- (๒) เพื่อรับทราบปัญหาข้อขัดแย้ง
- (๓) เพื่อขอร้องให้ช่วยกันทำงานตามอำนาจหน้าที่
- (๔) เพื่อติดตามมาชี้แจงเพิ่มเติมและดูงานตามที่สั่ง

๕) เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะนำไปแก้ไขปรับปรุงกิจการคณะสงฆ์ให้ดีขึ้นโดยยึดหลักว่า พระภิกษุเป็นฐานรองรับวัด วัดเป็นฐานรองรับคณะสงฆ์ พระสงฆ์เป็นฐานรองรับพระศาสนา^๖

๑.๕.๓ พระธรรมราชานุวัตร (ฟู อุตตสิโว) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “กรอบการบริหารงานคณะสงฆ์” ว่า การบริหารคณะสงฆ์ นอกจากจะมีพระธรรมวินัยเป็นข้อบัญญัติของพระสงฆ์โดยตรงเป็นหลักแล้ว ยังมีปัจจัยหลายอย่างที่จะมาสนับสนุนการบริหาร เช่น เทคนิคอุดมการณ์ บุคลิกภาพ และมีสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ คือ การตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายบ้านเมืองขึ้นมา เพื่อสนับสนุนการปกครองคณะสงฆ์ตามพระธรรมวินัยให้มีประสิทธิภาพในการใช้บังคับบุคคลที่มีภาวะอยู่ในกรอบ ๒ ประการ

๑. กรอบพระธรรมวินัย กรอบนี้ถือว่าเป็นกรอบหลัก เพราะผู้ที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทต้องศึกษาให้เข้าใจระเบียบปฏิบัติของสงฆ์ เพื่อจะได้ไม่ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย

๒. กรอบพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กรอบนี้สร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย โดยยึดเอาการปกครองแบบอาณาจักรเข้ามาสอดประสาน เพื่อควบคุมคนของอาณาจักรที่เข้ามาอยู่ในศาสนจักรดูเหมือนเป็นกรอบสองชั้น^๗

๑.๕.๔ พระมหาสุทธิพงษ์ ธรรมพิทักษ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธจริยธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ระหว่างพระเจ้าพิมพิสารกับพระเจ้าปเสนทิโกศล” พบว่า หลักพุทธจริยธรรมมีความจำเป็นสำหรับผู้นำทุกระดับในฐานะเป็นผู้นำและผู้บริหารซึ่งหลักธรรมที่เหมาะสมกับสภาพของภาวะผู้นำที่สมควรนำมาปฏิบัติ คือ หลักพรหมวิหาร ๔

๑.๕.๕ นางลักขณ์ สุทธิวัฒนพันธ์ กล่าวไว้ในผลงานเรื่อง “พัฒนาบุคลิกผู้นำและนักบริหาร เกี่ยวกับภาวะผู้บริหารในทัศนะทั่วไป” ว่าการกระทำและการใช้อำนาจของผู้ผู้นำในสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการเป็นผู้นำ

^๖พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี), **ธรรมปริทัศน์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๖), หน้า ๕๕.

^๗พระธรรมราชานุวัตร (ฟู อุตตสิโว), **ปฐมกถา**, นิตยสารการพระศาสนา ภาค ๕, ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๕ (พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๕), หน้า ๑-๒.

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบหลักการบริหารตามหลักการของพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๖.๒ ทำให้ทราบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระเทพปริยัติเมธี
(สฤษฏี สิริธโร, ผศ.ดร.)

๑.๖.๓ ทำให้ทราบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระเทพปริยัติเมธี
(สฤษฏี สิริธโร, ผศ.ดร.)